

отъ Бориса съ искане, папата да назначи или Формоза, или Марина. Тая упоритостъ на папата се обяснява съ благоприятнитѣ за Римъ събития, които въ това време се извършвали въ Цариградъ. Следъ убиването на Михаила III, 23 септемврий 867 год., престола завладѣлъ неговиятъ съуправителъ Василий Македонецъ, родомъ славянинъ отъ едно селце близо до Одринъ¹¹, предвидливъ и сръченъ човѣкъ, който прекаралъ детинскитѣ си години задъ Дунава въ пленъ у българитѣ. Прѣкорътъ му „Македонецъ“ нѣма да ни се види чуденъ, ако си припомнимъ, че презъ срѣднитѣ вѣкове подъ името Македония разбирали стара Тракия; името Тракия отнасяли само къмъ крайбрѣжията на Пропонтида; стара Македония наричали Тесалия I, а стара Тесалия — Тесалия II. Василий свалилъ патриархъ Фотия, който, издигнатъ отъ свѣтско лице направо въ патриархъ, подигналъ споръ съ Римъ, продължавалъ се много години; презъ това време още излѣзли наяве наченкитѣ на разкола. Съборътъ, свиканъ отъ Василия, се оказалъ твърде миролюбивъ, така че и страховетъ на папата относно България се отстранили. Ала търпението на българския князь не могло дълго да трае; той вече не се осланялъ на дружбата съ Римъ и се помирилъ тайно съ гърцитѣ. Когато неговитѣ пратеници безъ всѣкакъвъ резултатъ се завърнали отъ Римъ, той веднага ги изпратилъ въ Цариградъ на събора, та тамъ да решатъ, кому да се подчини българската църква, дали на папата, или на цариградския патриархъ. Гръцкитѣ свещеници, разбира се, решили тоя въпросъ въ полза на последния, въпрѣки всички възражения на папския легатъ (въ началото на 870 година). При тия преговори дипломати на князь Бориса били боляритѣ Петъръ, Сондоке и Зергобуласъ. Презъ едно пътуване за Римъ на 869 год. въ Аквилея тѣ вписали имената на своя князь и на цѣлото му семейство, своитѣ имена и на своитѣ семейства въ единъ старъ латински ржкописъ на едно евангелие отъ V или VI вѣкъ, който много се ценѣлъ, понеже се предполагало, че евангелието отъ св. Марко било собственъ автографъ на евангелиста. Тоя едва недавна откритъ списъкъ принадлежи къмъ любопитнитѣ паметници на старобългарската история¹². Презъ 870 год. тѣ и тримата били на събора въ Цариградъ.

Архиепископъ Иосифъ тогава билъ изпратенъ отъ Цариградъ въ България, дето все тогава били учредени около 10 епархии. Латинското духовенство било изведено изъ тая страна отъ епископъ Гримоалда. Папитѣ не преставали да молятъ Бориса и боляритѣ, да се върнатъ въ лоното на римската църква, ала всѣкога напраздно. Приятелски отношения се развили между Цариградъ и българитѣ; на българския архиепископъ на празниците въ Византия отстъпвали първо мѣсто следъ патриарха. Третиятъ синъ на Бориса, Симеонъ, билъ изпратенъ отъ баща си да се учи въ Цариградъ.

Епохата, когато славянската литургия и славянскитѣ църковни книги били пренесени въ България, точно не се знае; извънъ всѣко съмнение е само, че въ последнитѣ години на Борисовото царуване тѣ били вече тамъ присадени. Въ преговоритѣ съ папата ставало дума само за римскитѣ и гръцкитѣ свещеници; за славянската литургия никакъ не се говорѣло.

Ние прекъснахме разказа си за солунскитѣ братя при тѣхното пристигане въ Моравия. Макаръ че биографията имъ не влиза въ кръга на нашата специална историческа задача, при все това ние не можемъ да ги минемъ съ мълчание, имайки предъ очи важното влияние, което тѣхната дейность оказала върху сѣдбинитѣ на Балканския полуостровъ. Въ Моравия тѣ наскоро влѣзли въ споръ съ франкскитѣ свещеници „триезичници“, които смѣтали само три езика — еврейски, гръцки и латински — достойни за хвала